

Suriname: een aantrekkelijke optie voor outsourcing van diensten

24 September 2015, Hotel Intercontinental Amstel, Amsterdam

Drs. J.D. Bousaid, CEO Hakrinbank N.V. / Vice Chairman Surinam Bankers' Association

Overzicht presentatie

1. Macro-economisch omgevingsklimaat van Suriname
2. Diversificatie Surinaamse economie: bijdrage outsourcing
3. Globalisatieprocessen en ICT revolutie: drijvende krachten outsourcing
4. Outsourcing ter behoud of versteviging concurrentiepositie
5. Business processes re-engineering en outsourcing
6. Vestigingsplaatscondities voor succesvolle outsourcing
7. Suriname: een aantrekkelijke optie voor outsourcing
8. Conclusies

1. Macro-economisch omgevingsklimaat van Suriname

- Suriname is een resource based economy met als belangrijkste minerale exportproducten goud, aardolie en aluinaarde. Daarnaast bananen en rijst als agrarische exportproducten.
- Sinds 2000 gemiddelde reële economische groei BBP van 4% per jaar. Ook in de crisisjaren 2008 – 2010 zijn bevredigende groeicijfers gerealiseerd.
- Surinaamse BBP sinds de onafhankelijkheid in 1975, meer dan vertienvoudigd tot USD 5,5 miljard in 2014.
- Gezien het inkomen per hoofd van de bevolking behoort Suriname bij de categorie “middle income countries”.
- De sovereign rating van S & P voor Suriname bedraagt BB⁻, met een stabiele outlook.
- Sinds medio 2013 ondervindt Suriname veel last van de mondiale groeivertraging en sterk dalende prijzen van haar belangrijkste minerale exportproducten.

1. Macro-economisch omgevingsklimaat van Suriname

- Vanwege de beperkte diversificatie van de Surinaamse economie had deze grote gevolgen voor de overheidsfinanciën en de deviezeninkomsten.
- De overheid verzuimde de tering naar de nering te zetten en er ontstonden toenemende overheidstekorten die andere onevenwichtigheden in de Surinaamse economie tot gevolg hadden.
- Suriname kent sinds 2013 een twin deficit nl. een tekort op de overheidsbegroting en een tekort op de lopende rekening van de betalingsbalans. Dit is erg gevaarlijk.
- De Surinaamse economie verkeert momenteel in moeilijk vaarwater en er wordt een structureel aanpassingsprogramma uitgevoerd om de economische onevenwichtigheden aan te pakken.
- Vanaf 2017 betere vooruitzichten vanwege verwachte hogere prijzen van goud en aardolie, en het volledig in productie zijn van de nieuwe goudmijn van Newmont Mining Corporation en Surgold, en de nieuwe aardolie raffinaderij van Staatsolie N.V.

2. Diversificatie Surinaamse economie: bijdrage outsourcing

- Toenemend besef ontstaan bij de beleidsmakers in Suriname dat de economische basis moet worden verbreed. Maar ook dat er in goede tijden moet worden gespaard en niet alleen geconsumeerd. Opzet Sovereign Wealth Fund verwachtbaar.
- In Suriname discussie opgelaid over de vraag in welke sectoren ons land comparatieve voordelen heeft, mede door a.s. vertrek van Alcoa uit Suriname.
- Daarbij springen vaak in het oog de sectoren “Groene economie”, zoetwaterproducties, en outsourcing. Maar ook de agrarische, toerisme, en de visserij sector.
- Deze sectoren zouden dus ontwikkeld/gestimuleerd moeten worden.
- Vanwege tijdsbeperking zal ik vandaag focussen op outsourcing en de win - win situatie die deze voor Surinaamse en Nederlandse bedrijven kan opleveren.

3. Globalisatieprocessen en ICT revolutie als drijvende krachten

- Wereld globaliseert verder: veranderende internationale arbeidsverdeling, her-allocatie productiefactoren en wijzigende economische rationaliteit.
- ICT technologie maakt effectieve aansturing van complexe geglobaliseerde bedrijfsprocessen mogelijk.
- Globalisatieprocessen hebben geleid tot schaalvergroting van bedrijven en een scherpe toename van de concurrentie.
- Mondiale financieel - economische crisis heeft deze processen niet gestopt, wel vertraagd. Deze crisis heeft vele bedrijven gedwongen om vergaande herstructureringen door te voeren binnen hun bedrijfsorganisaties teneinde weer concurrerend te worden.
- Outsourcing was een belangrijk instrument daarbij. Outsourcing van bedrijfsprocessen hoger in de waardeketen neemt ook toe.
- Conclusie: outsourcing is van structurele aard.

3. Globalisatieprocessen en ICT revolutie als drijvende krachten

Uitgaven in de outsourcing nemen mondiaal alleen maar toe (bijv IT-Sector)

Region	Service	2007		2012		CAGR 2007–2012 (%)
		Market size (\$millions)	Market share (%)	Market size (\$millions)	Market share (%)	
Western Europe	IT outsourcing	94,234	36.1	133,760	36.4	7.3
	Discrete IT services	122,739	37.0	169,167	36.3	6.3
	IT spending	216,973	36.6	292,917	36.3	6.2
US	IT outsourcing	92,266	36.4	126,296	33.4	6.6
	Discrete IT services	107,991	32.6	143,661	31.8	6.9
	IT spending	200,268	33.8	269,967	32.6	6.2
Japan	IT outsourcing	32,671	12.6	43,669	11.6	6.0
	Discrete IT services	42,680	12.9	62,674	11.7	4.3
	IT spending	76,262	12.7	96,143	11.6	6.0
Asia Pacific	IT outsourcing	16,692	6.0	24,468	6.6	9.4
	Discrete IT services	26,217	7.9	40,181	8.9	8.9
	IT spending	41,809	7.1	64,648	7.8	9.1
Latin America	IT outsourcing	10,047	3.9	23,366	6.2	18.4
	Discrete IT services	11,386	3.4	21,281	4.7	13.3
	IT spending	21,433	3.6	44,636	6.4	16.8
Others	IT outsourcing	16,037	6.2	26,807	7.1	10.8
	Discrete IT services	20,416	6.2	34,296	7.6	10.9
	IT spending	36,463	6.2	61,104	7.4	10.9
Total	IT outsourcing	260,747	100.0	378,244	100.0	7.7
	Discrete IT services	331,429	100.0	461,160	100.0	6.4
	IT spending	692,176	100.0	829,406	100.0	7.0
China	IT outsourcing	1,073	0.4	2,904	0.8	22.0
	Discrete IT services	4,846	1.6	10,083	2.2	16.8
		6,918	1.0	12,987	1.6	17.0

4. Outsourcing ter behoud of versteviging concurrentiepositie

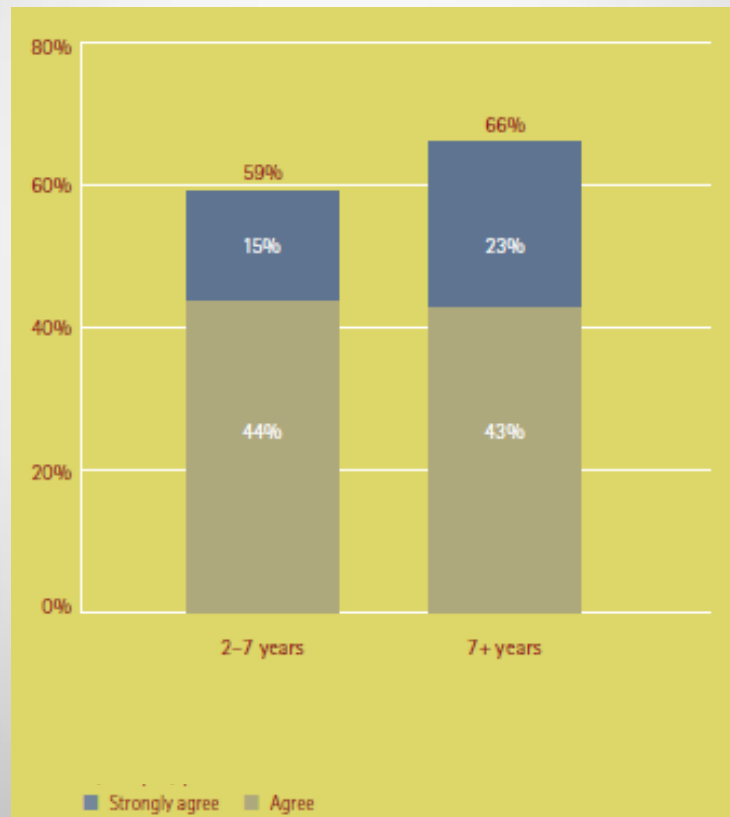
- Outsourcing kan concurrentiepositie verbeteren niet alleen in de industrie, maar ook in de dienstensector. Door onderdelen van productieprocessen te verplaatsen naar locaties waar de voortbrenging veel efficiënter en goedkoper kan.
- Vandaar dat in de afgelopen decennia veel outsourcing vanuit West-Europa en de USA heeft plaatsgehad, omdat daar de productiekosten te hoog opliepen.
- Veelal naar Zuidoost Azië, Oost-Europa en Latijns Amerika.
- Hierdoor ook sterke groei in deze landen en diversificatie van hun economie.

4. Outsourcing ter behoud of versteviging concurrentiepositie

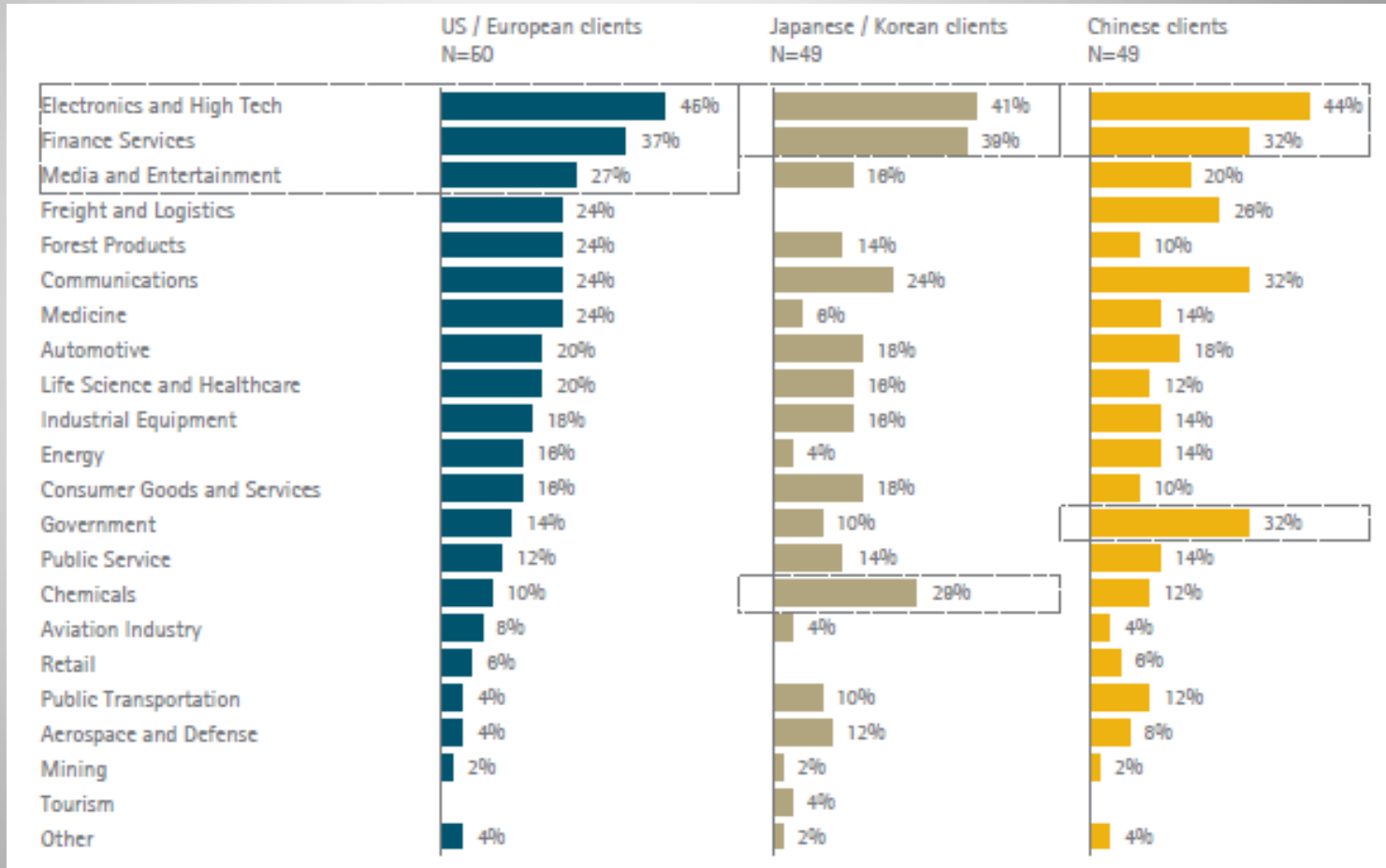
- 6 van de 10 bedrijven geven aan dat hun performance is verbeterd door outsourcing

Survey: "Outsourcing heeft mijn bedrijfsvoering en concurrentiepositie verbeterd"

4. Outsourcing ter behoud of versteviging concurrentiepositie

Outsourcing vindt wereldwijd plaats en in diverse sectoren.

5. Business processes re-engineering (BPR) en outsourcing

- BPR, de herinrichting van bedrijfsprocessen, is een noodzakelijke voorwaarde voor outsourcing.
- Intelligente BPR kan de concurrentiepositie van een bedrijf verbeteren.
- Kernvraag is welk deel van het bedrijfsproces door anderen kan worden gedaan, dus in principe outsourcebaar is.
- Standaardisatie en brede kwaliteitsdefiniëring daarbij van belang. Service level agreements cruciaal.
- In de commerciële diensten sectoren worden vooral de administratieve (back-office) werkzaamheden ge-outsourced.
- Outsourcing van bedrijfsprocessen hoger in de waardeketen neemt steeds meer toe ter realisering van grotere kostenvoordelen.

6. Vestigingsplaatscondities voor succesvolle outsourcing

- Evenwichtige, gezonde macro-economische omgeving.
- Stabiel politiek klimaat.
- Goede infrastructuur, niet alleen fysiek, maar ook een goede ICT-infrastructuur met lage prijzen.
- Goede organisatie van de samenleving, sterke instituties, goede juridische infrastructuur, bescherming privacy via goede regelgeving.
- Goede arbeidsmarkt. Goed opgeleide personen en degelijke onderwijsinstellingen. Goede prijs/kwaliteitsverhouding.
- Cultuur van belang zowel de algemene als bedrijfscultuur. Zakelijkheid en stipte nakoming van afspraken (onderdeel van de waardeketen). Taal als belangrijk onderdeel van de cultuur.
- Gunstig belastingregiem dat stimulerend werkt.
- Aantrekkelijke thuismarkt bijv. vanwege marktomvang of afzetmogelijkheden

7. Suriname: een aantrekkelijke optie voor outsourcing

- Suriname scoort redelijk tot goed op de locatievereisten voor outsourcing. Grote comparatieve voordelen op het gebied van de taal, cultuur, tijdsverschil, en prijs/kwaliteitsverhouding.
- Via outsourcing naar Suriname naar schatting circa 1000 arbeidsplaatsen gecreëerd. Telenamic grootste bedrijf.
- Ervaringen betrokkenen tot nu toe vrij positief.
- Outsourcing naar Suriname vrnl. op het gebied van call centers, ICT, back-office werkzaamheden dienstverleners, accounting-, marketing- en technische werkzaamheden, medische sector, etc.
- Supportrol vanuit de overheid moet beter om deze industrie te stimuleren. Regelgeving en incentives op sommige gebieden vereist. Outsourcing kan Surinaamse Public Sector Reform ondersteunen.
- Telecomproviders moeten capaciteit en kwaliteit van de infrastructuur verder verbeteren en tarieven omlaag brengen.

7. Suriname: een aantrekkelijke optie voor outsourcing

- Vooral vanuit Nederland toenemende belangstelling voor outsourcing van diensten naar Suriname. In januari 2016 start Welten B.V. met een kantoor in Suriname, een voor ons land belangrijke investering
- Meeste outsourcing naar Suriname is vanuit Nederland vanwege diverse voordelen zoals al eerder aangegeven t.w.:
  - Gemeenschappelijke taal
  - Kennis van de wederzijdse cultuur
  - Tijdsverschil
  - Prijs/kwaliteits verhouding
  - Overeenkomende (rechts) systemen en regelgeving.
- Outsourcing vanuit Nederland naar Suriname levert een win - win situatie op voor het bedrijfsleven in beide landen.
Awareness moet wel groeien. Toenemende interesse vanuit het Nederlands bedrijfsleven waarneembaar.

8. Conclusies

- Outsourcing is veelal een noodzakelijke voorwaarde voor behoud of versterking van de concurrentiepositie in een wereld die verder globaliseert.
- Het is een private sector driven proces.
- Suriname is een aantrekkelijke optie voor outsourcing, vooral in de commerciële dienstensector.
- Vooral voor Nederlandse bedrijven is Suriname een aantrekkelijke optie.
- De Surinaamse Overheid dient een actief stimuleringsbeleid te voeren.
- Telecombedrijven in Suriname moeten capaciteit en kwaliteit leveren en concurrerende tarieven.
- Er kan een boost gegeven worden aan creatie van werkgelegenheid, genereren van inkomen, en Public Sector Reform in Suriname.
- Win-Win situatie voor ons land en bedrijven die outsourcen naar Suriname.

Bedankt voor uw aandacht!

Vragen?